

ЗАСТРАХОВАНЕ И СТАТИСТИКА - БРАК ПО СМЕТКА

(Продължение от бр.23/2005 г.)

Доц. д-р **ТОДОР ИВ. ТОДОРОВ**
от катедра „Статистика и математика“
в СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

За нуждите на икономико-статистическия анализ на целокупната разнообразна дейност на застрахователните компании е необходимо да се изгради, а може би по-точно - да се усъвършенства системата от показатели, характеризираща тази сфера. Става дума именно за

СИСТЕМА ОТ ПОКАЗАТЕЛИ

която би могла да се конструира, спазвайки следната последователност:

- Разработване на подробна класификация на най-важните застрахователни продукти, за които са необходими статистически данни.
- Разработка на единна методическа база за събиране, съхранение и обработка на данните.
- Събиране, съхранение и обработка на данните.
- Определяне на системата от показатели, с помощта на които нагледно и адекватно би се отразила цялата дейност на застрахователните компании.
- Създаване на механизъм за коригиране при необходимост на системата от показатели в зависимост от измененията в конюнктурата на застрахователния пазар и необходимостта от статистическа информация.

Тази система от показатели на застрахователната статистика трябва да отговаря на някои определени изисквания, по-важни от които са следните:

- Да обхваща всички области на застраховането.
- Да осигурява взаимна обвързка между данните вътре в самата система чрез използването на едини номенклатури и класификации.
- Да предоставя възможност за обхващане на спецификата в настъпването на застрахователните събития при различните видове застраховани обекти и застраховки.

Неината разработка трябва да отчете натрупания национален опит в това отношение, но и директивите на международните застрахователни и статистически организации. Тя трябва обезпачено да бъде съвместима, т.е. хармонизирана, в максимална степен с европейските и световните стандарти в тази област.

При това обединяването на статистическите данни на различните застрахователни компании не трябва да бъде механично. Тук става дума за **принципно нова интегрирана система от показатели на застрахователната статистика**, в която да намерят отражение всички процеси и явления, типични за застрахователната дейност, техните взаимовръзки и зависимости, което ще позволи да се усъвършенства и обогати съществуващата в момента информационна база в методически, методологичен и съдържателен план. Така ще се постигне желаната унификация и съпоставимост на показателите, характеризиращи застрахователната дейност, с което ще се повиши в значителна степен качеството на анализа и практическите ефекти от неговото използване за цели на управлението.

За да могат да се използват тези данни за нуждите на анализа и вземането на

оптимални управленски решения, застрахователната статистика използва:

- **абсолютни показатели за размера** на собствените средства и уставния капитал; постъпленията от застрахователните премии; застрахователните обезщетения; застрахователните резерви; застрахователните суми; броя на застрахователните събития; броя на пострадалите обекти и т.н.;

- **относителни показатели за структурата** на активите на застрахователните компании; нивото на тяхната платежоспособност; относителния дял на собствените и приравнените към тях средства в общата сума на постъпилите вноски; отношението на застрахователните резерви и обема на премията по видове застраховане; отношението на чистата печалба към собствения капитал; показателя за рентабилността на застрахователната дейност; пълнотата на застрахователното обезщетение; честотата на застрахователните събития; нивото на ощетимост и т.н.;

- **средни показатели за средна застрахователна сума** на един пострадал обект или на един застрахован обект; средно застрахователно обезщетение на един пострадал обект или на един застрахован обект; средна рискована вноска; среден размер на застрахователните вноски; средно равнище на

колони на формулярите, както и за евентуалните равенства между отделните показатели.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРОИЗВОДНИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ

(относителните и средните величини) е необходимо да се има предвид, че при боравенето с тях трябва да се познава много добре тяхната методологическа същност и икономическо съдържание, начините и случаите, в които те могат да се използват, правилният избор на конкретния вид показател за всеки случай поот-

ошетимост и т.н.

От гледна точка на строгите изисквания по отношение на статистическите показатели особено важно е при тяхното формиране да се спазват някои общовалидни за всички области правила и канони. В противен случай изследването на застрахователната дейност ще се основава на неточни и несъпоставими индикатори, а резултатите от анализите, основани на подобни величини, ще бъдат сериозно деформирани, подвеждащи и негодни за вземането на оптимални управленски решения. Ето защо полезно е лицата, които „създават“ тази информация, акумулират я по някакъв начин, обработват я и впоследствие анализират получените резултати, да имат предвид някои елементарни на пръв поглед изисквания и ограничения, които съвсем не са без значение за качеството на статистическата информация, касаеща застрахователния бизнес.

ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЪБИРАНЕТО НА ДАННИТЕ

за дейността на застрахователните компании е необходимо да се съблюдават всички правила, свързани със спазването на изискванията относно тяхната пълнота, точност, изчерпателност, навременност, съпоставимост и конфиденциалност. Отказът да се предоставя информация на организациите на статистиката, умислено да не се спазват установените срокове, както и преднамереното манипулиране на данните се санкционират съгласно Закона за статистиката. При попълване на статистическите и счетоводните отчети за дейността на застрахователните дружества трябва обезпачено да се спазват указанията, предписани от статистическите и финансовите органи, даващи обяснения относно съдържанието на съответните редове и

делно, както и точната им интерпретация. В тази връзка коректността на показателите е в пряка зависимост още от първата операция, на която се подлагат данните, преди да бъдат използвани за изчисляване на относителни и средни величини - групировката. Тук трябва да се подходи много внимателно, като се образуват оптимален брой групи в зависимост от целта, за която ще се използват данните, и според това колко голям е обемът на изучаваната съвкупност.

За целите на анализа понататък могат и е желателно да се прилагат всички видове относителни показатели - структурни, планови, динамични, териториални, интензивни, координационни. За съжаление поне засега не сме свидетели на тяхното пълноценно използване при извършване на икономически анализ на дейността на застрахователните компании.

Средните величини са една доста експлоатирана материя от областта на статистиката, която при изследването на процесите и явленията в застраховането също намира широко приложение. Трябва обаче да добавим, че и тук има какво да се пожелае относно тяхното акуратно и методологически правилно използване. Става дума за често пренебрегване на претеглените средни величини за сметка на

неправилното прилагане на непретеглени такива. Или пък за използване на средна аритметична величина, когато за това данните предполагат да се използва друга - средна хармонична или пък средна хронологична. За осредняване на темпове на растеж задължително трябва да се използва средна геометрична величина и в никакъв случай средна аритметична и т.н.

Вниманието на използващите статистическите методи за изследване на явленията и процесите в застрахователния бизнес трябва да бъде насочено и към правилното изчисляване на средното квадратично отклонение по отношение на неговия претеглен вариант, към стриктно спазване на изискванията и предпоставките на регресионно-корелационния анализ, на индексния факторен мултипликативен и адитивен анализ, на метода на най-малките квадрати, на графичния метод и т.н.

И ако все пак на практика има някои пропуски при приложението на статистическите методи в областта на застраховането, то винаги (ако може да се говори изобщо за някаква вина) за това едва ли е само в тези, които прилагат статистическите методи, без да са ги проучили задълбочено и докрай. Вина имат и статистиките у нас, които не насочват своите научни интереси към областта на застраховането, препоръчвайки рационални подходи за най-правилно приложение на статистическите методи и техники в застраховането, адаптирайки ги към особеностите на сложния лабиринт от показатели, дейности, понятия, формулен апарат, еkleктика между икономика, финанси, математика и статистика.

Обобщавайки изложените мисли, може да се заключи още веднъж, че между застраховането и статистиката е налице много силна връзка, изразяваща се във взаимното проникване между тяхната теория и практика. В материала само са маркирани отделни аспекти на това сътрудничество, затгнати са някои аспекти на евентуално разширяване на сферите на взаимодействие и насоките за бъдещо актуализиране на методите на статистическия анализ на застрахователния бизнес.

Изкушавам се да завърша своето изложение отново с мисли, изказани от цитирания автор (с. 569-570), който между другото не е статистик: „Който е свикнал да си служи със статистически данни в работата си, който умее да извлича поуки от тях и да съобразява и насочва работата си чрез тях, който не гледа на статистическата таблица като изпълнена със „сухи цифри“, а съзре в тях показатели за тази или онази страна на работата, който се вслушва в „езика на числата“, той ще оцени какво голямо предимство му е създадено чрез статистическата отчетност. Когато свикнем да си служим със статистиката, ставаме по-мъдри, по-осведомени и с по-изострен поглед в работата си... Чрез статистиката застрахователният работник опознава обективните закономерности в кръга на своята работа, която е свързана с масови обекти и случаи. Без отчетната статистика е невъзможно да се опознае застрахователното поле и да се разрешат онези задачи, които държавата поставя на застрахователните работници.“

офис - **Санди**
Митническо
агентство/спедиция

София 1202,
ул. „Белоградчик“ № 1,
ет. 2, офиси 3 и 8,
тел./факс 310 811,
тел. 931 15 40

* **ОФОРМЯНЕ
НА ВСИЧКИ
ДОКУМЕНТИ
ВНОС/ИЗНОС**

* **ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО
ПРЕД
МИТНИЧЕСКО
УЧРЕЖДЕНИЕ**

* **СПЕДИЦИЯ**